

УДК 330.3+338.2

РАЗЖИВІН В. М.

Університет митної справи та фінансів

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ З УРАХУВАННЯМ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ

В роботі наведені теоретичні засади та проведена систематизація методів оцінки інвестиційної привабливості об'єктів інвестування. Пропонується включити зовнішні фактори впливу для покращення розрахунку інвестиційної привабливості.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, метод оцінки, модель оцінки.

RAZZHYVIN V.

University of Customs and Finance

ANALYSIS AND EVALUATION OF INVESTMENT ATTRACTION OF ENTERPRISES WITH CONSIDERATION OF INSTITUTIONAL COMPOSITION

The purpose of the article is a proposal to change the method of analysis of investment attractiveness. Investment attractiveness of enterprises is a complex economic category, which is the subject of research of many domestic economists during the period of the economic crisis. Therefore, a comprehensive assessment of investment attractiveness is a particularly topical issue for today's industry. To determine the level of investment attractiveness of an enterprise it is possible to use the methodology for determining the integral level of investment attractiveness of the enterprise and the use of the correlation coefficient in the form of indicators of investment attractiveness of the country, region and industry.

Key words: investment, investment attractiveness, method of estimation, model of estimation.

Постановка проблеми. Успішна діяльність, результати роботи і довгострокова життєздатність будь-якого підприємства залежать від безперервної послідовності розумних рішень менеджерів вищої ланки. Кожне з рішень в кінцевому підсумку має економічні наслідки, що напряму впливають на діяльність підприємства. Можна вважати, що процес управління будь-яким підприємством – це серія економічних рішень.

Деякі рішення є визначальними, такі як: інвестування у матеріально-технічну базу, кредитування підприємства або розробка та випуск нової лінії продукції. Більшість інших рішень – частина щоденного процесу управління всіма підрозділами підприємства. Загальним для всіх рішень є базовий принцип «економічного компромісу», згідно з яким перед кожним рішенням менеджер повинен зважувати одержувані вигоди і витрати.

Однією з найважливіших сфер діяльності будь-якої фірми є інвестиційні операції, тобто операції, пов'язані з вкладання коштів у реалізацію проектів, що будуть забезпечувати одержання підприємством вигоди протягом досить тривалого періоду часу.

Правильна оцінка інвестиційної привабливості підприємства дає можливість підприємству отримувати стабільні доходи, приймати обґрунтовані рішення, мінімізувати витрати під час виробництва.

Економічна оцінка будь-якого інвестиційного проекту повинна обов'язково враховувати особливості функціонування ринку, зокрема рухливість багатьох параметрів, що характеризують проект, невизначеність досягнення кінцевого результату, суб'єктивність інтересів різних учасників проекту і, як наслідок, множинність критеріїв його оцінки.

Інвестиційна привабливість підприємств – це сукупність дій, спрямованих на визначення та оцінювання різних показників фінансово-господарчої діяльності та інших зовнішніх факторів, що впливають на підприємство ззовні. Інвестиційна привабливість виступає предметом дослідження для багатьох вчених-економістів сучасного періоду.

Визначення інвестиційної привабливості слід розглядати не тільки як інтегральний фінансово-економічний показник, а й як систему кількісних показників оцінки господарського, фінансового, технічного потенціалів підприємства, що дозволяє оцінити позицію конкретного підприємства відповідної галузі та регіону.

Інвестиційна привабливість підприємства відіграє велику роль для формування подальшої довгострокової та середньострокової стратегії розвитку організації, а визначення методів для оцінки і аналізу – базисом отримання необхідної інформації для прийняття зваженого рішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою визначення оцінки інвестиційної привабливості в Україні займається значна кількість фахівців з економіки, а саме: Гончарук А. Г., Яцик А. А., Мужук Ю. В., Бланк І. А., Пономаренко С. Ю., Тридід О. М. та інші. Однак деякі питання залишаються не вирішеними у зв'язку з багатогранністю та комплексністю проблематики дослідження. До теперішнього часу науковці не дійшли до універсального визначення інвестиційної привабливості, тому подальше дослідження даного питання має високу актуальність у розрізі теоретичного та практичного застосування.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження даної статті є вивчення теоретичних аспектів оцінки та аналізу інвестиційної привабливості.

Виклад основного матеріалу. Інвестиційна привабливість підприємств – комплексна економічна категорія, яка виступає предметом дослідження багатьох вітчизняних економістів періоду економічної кризи. Дана категорія як характеристика організації представляє безперечний інтерес для керівників, зацікавлених у підвищенні інвестиційної привабливості самих підприємств, з метою отримання інвестиційної підтримки; для самих інвесторів (як стратегічних, так і портфельних), зацікавлених в забезпеченні максимальної ефективності своїх інвестиційних рішень з мінімізацією можливих ризиків; для комерційних банків, що надають позикові кошти підприємствам з метою зниження загрози повернення виданих кредитів.

Тому комплексна оцінка інвестиційної привабливості є особливо актуальною проблемою сьогодення саме для промислових підприємств, яким в умовах глибокої кризи потрібно нарощувати виробництво та знаходити нові шляхи збуту продукції, оновлювати технології, що застосовуються зараз, модернізувати обладнання. Для цього необхідні капітальні інвестиції, які дають можливість підвищити конкурентоспроможність промислового підприємства та України в цілому [1].

На даний момент розроблено безліч методик оцінки інвестиційної привабливості підприємств, що включають різні фактори та параметри їх фінансово-господарської діяльності, а також враховують вплив зовнішніх факторів на підприємство та інвестиційний клімат взагалі. Зауважуючи вище зазначене, класифікація даних методик має ґрунтуватися на різних засадах та мати єдину структуру.

Для визначення рівня інвестиційної привабливості підприємства можливо використовувати методику визначення інтегрального рівня інвестиційної привабливості підприємства. Суть цієї методики полягає у тому, що необхідно визначити інтегральні та часткові показники оцінки інвестиційної привабливості декількох підприємств і на основі статистичних прийомів розрахувати загальний інтегральний рівень інвестиційної привабливості підприємства. Інтегральна оцінка дає змогу поєднати в одному показнику багато різноманітних чинників та змінних за їх характеристиками, одиницями виміру тощо.

Станом на 2017 рік в Україні в основі методики визначення інвестиційної привабливості підприємства пропонується використання методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій, затверджене Агентством з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій України, та зареєстрованого у Міністерстві Юстиції України 31 березня 1998 року за № 214/2654 та положення "Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації", затверджене Наказом Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121[2] та зареєстрованого у Міністерстві Юстиції України 8.02.2001 р. № 121/5312, відповідно до Закону України від 18 вересня 1991 року № 1560-12 "Про інвестиційну діяльність" [3].

Порівнюємо етапи оцінки фінансового стану підприємства, запропоновані положенням "Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації" та схему основної групи показників для визначення інвестиційно привабливих підприємств, запропонованим наказом "Про затвердження Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій" (табл. 1)

Таблиця 1

Порівняння груп показників визначення методики оцінки інноваційної привабливості

№	Етапи оцінки фінансового стану підприємства, запропоновані положенням "Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації"	Схема основної групи показників для визначення інвестиційно привабливих підприємств, запропонована наказом "Про затвердження Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій"
1	Оцінка майнового стану підприємства та його зміни	Показники оцінки майнового стану інвестованого об'єкта
2	Оцінка фінансовий результатів діяльності підприємства	Показники оцінки фінансової стійкості (платоспроможності) інвестованого об'єкта
3	Оцінка ліквідності	Показники ліквідності активів
4	Аналіз ділової активності	Показники оцінки прибутковості інвестованого об'єкта
5	Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості)	Показники оцінки ділової активності інвестованого об'єкта
6	Аналіз рентабельності	Показники оцінки ринкової активності інвестованого об'єкта

Дивлячись на наведенні дані у таблиці, можна побачити незначну різницю у методах визначення етапів проведення оцінки, тому що обидва підходи до визначення інвестиційної привабливості спираються саме на інтегральну методику, та зовсім не розглядає зовнішні фактори впливу на підприємство.

Інвестиційна привабливість є не тільки основою розвитку підприємства, галузі, регіону та країни в цілому, так як від рівня інвестиційної привабливості залежить величина притоку інвестування. Тому інвестиційна привабливість і фактори, що лежать в її основі, розглядаються на різних рівнях прояву: на макрорівні – інвестиційна привабливість країни, на мезорівні – інвестиційна привабливість регіону, на рівні галузі – інвестиційна привабливість галузі і вже на мікрорівні – інвестиційна привабливість підприємства.

До основних зовнішніх факторів впливу на оцінку інвестиційної привабливості можна віднести непрямі фактори, тобто ті фактори, на які не може бути впливу зі сторони самого підприємства. До зовнішніх факторів впливу можна віднести такі три групи: інвестиційна привабливість країни, інвестиційна привабливість регіону, інвестиційна привабливість галузі.

До основних факторів інвестиційної привабливості країни можемо віднести соціально-політичну стабільність, економічну стабільність, розвиненість кредитно-фінансової системи та фондових ринків, рівень корупції.

Рівень сприятливості інвестиційної привабливості країни показує ранжування країн світу за допомогою індексу інвестиційного клімату або за допомогою зворотного показника – індексу інвестиційного ризику. Найбільш відомими та визнаними у всьому світі є такі рейтинги: “Euromoney”, “The Economist”, “Fortune”, “Multinational Business”, а також рейтинги агенств “Moody’s”, Standart’s & Poor’s”. В основі вище зазначених методик знаходиться оцінка з результируючим інтегральним показником

Інвестиційна привабливість регіону може включати в себе такі фактори: географічне положення, економічна розвиненість, соціальне положення, наявність високоякісних транспортних коридорів, демографічна політика, податкові пільги.

Інвестиційна привабливість регіону, на думку автора, тотожна поняттю інвестиційного клімату та включає в себе інвестиційний потенціал й інвестиційний ризик. Інвестиційний потенціал – це сукупність факторів виробництва, що є в регіоні, та сфер застосування капіталу. На думку С. Кубіва, інвестиційний потенціал регіону – це можлива економічно виправдана величина вкладень капіталу на зазначеній території.

На інвестиційну привабливість галузі мають вплив такі фактори як: ємкість галузевого ринку (в Україні, в Європі та у світі), наявність рівня конкуренції, існування бар’єрів входу та виходу на ринок, еластичність ціноутворення, капіталоємкість, доступність ресурсів, амортизаційна політика, унікальність продукції, використання сучасних інноваційних технологій, рівень попиту.

Інвестиційна привабливість галузі – це сукупність специфічних внутрішніх та зовнішніх факторів для зазначеної галузі, її фінансових показників, можливостей зниження галузевих ризиків, а також прогнозу тенденції її розвитку, що дозволяє залучити інвесторів згідно з поставленими цілями підприємства. Аналіз галузі дозволяє визначити місце та роль підприємства, визначити ризики, що характерні для підприємств даної галузі.

Висновки. Таким чином, інвестиційна привабливість підприємства визначається сукупністю факторів, що будуть впливати як на внутрішні показники (оцінка майнового стану, оцінка фінансових результатів, оцінка ліквідності, аналіз ділової активності, платоспроможності та рентабельності), так і зовнішні показники (інвестиційна привабливість галузі, регіону та країни взагалі).

Фінансові ресурси підприємства та ефективність їх використання є значимим фактором у визначенні інвестиційної привабливості, що використовуються більшістю вчених-економістів сьогодення. Враховуючи той факт, що фінансовий аналіз знаходиться в основі рекомендованого оцінювання, що є запропонованим чинним законодавством, то він буде взятий за основу визначення даною методикою.

Зовнішні фактори впливу необхідні як ввідні до кореляційних змінних, тобто інвестиційна привабливість галузі, регіону та країни будуть виступати в ролі коефіцієнтів підвищення чи пониження оцінки інвестиційної привабливості, що дозволить отримувати більш чітке визначення інвестиційної привабливості підприємства.

Запропонована класифікація факторів дозволяє краще розібратися в причинах досліджуваних явищ, що значить краще оцінити місце і роль кожного фактору в формуванні величин результативних показників та побудувати модель оцінювання інвестиційної привабливості підприємства.

Література

1. Методика аналізу та оцінки інвестиційної привабливості підприємств / Є. Антипенко, С. Шумікін, А. Стойчева // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. 9, Ч. 3.
2. Про затвердження Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій : наказ № 22 від 23.02.1998 Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13. – С. 211, код акту 5120/1998.
3. Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації : наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 14.02.2006 р. № 170 // Офіційний вісник України від 12.04.2006 р. – 2006. – № 13. – Ст. 1. – С. 366.

References

1. Metodyka analizu ta otsinky investytsiinoi pryvablyvosti pidpriemstv / Ye. Antypenko, S. Shumikin, A. Stoicheva // Ekonomichnyi analiz. – 2011. – Vyp. 9, Ch. 3.
2. Pro zatverdzhennia Metodyky intehralnoi otsinky investytsiinoi pryvablyvosti pidpriemstv ta orhanizatsii : nakaz № 22 vid 23.02.1998 Ahenstva z pytan zapobihannia bankrutstvu pidpriemstv ta orhanizatsii // Ofitsiyniy visnyk Ukrainy. – 1998. – № 13. – S. 211, kod aktu 5120/1998.
3. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok zdziisnennia analizu finansovoho stanu pidpriemstv, shcho pidliahaiut pryvatyzatsii : nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy ta Fondu derzhavnoho maina Ukrainy vid 14.02.2006 r. № 170 // Ofitsiyniy visnyk Ukrainy vid 12.04.2006 r. – 2006. – № 13. – St. 1. – S. 366.

Рецензія/Peer review : 03.11.2017

Надрукована/Printed : 26.12.2017

Рецензент: д. е. н., проф. Корнєєв М. В.